

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

**ВСЕУКРАЇНСЬКІ
ПОЛІТОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ
ІМЕНІ ПРОФЕСОРА
БОГДАНА ЯРОША**

Збірник наукових та навчально-методичних праць

Випуск 13

Луцьк
Вежа-Друк
2024

УДК 32(082)+32(477)(082)
П 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 30 квітня 2024 р.)*

Редколегія випуску

Борейко Ю. Г. – д. філософ. н., професор кафедри політології та публічного управління ВНУ імені Лесі Українки;
Бортніков В. І. – д. політ. н., професор кафедри політології та публічного управління ВНУ імені Лесі Українки (голова);
Бусленко В. В. – д. політ. н., професор кафедри політології та публічного управління ВНУ імені Лесі Українки;
Ярош Я. Б. – д. політ. н., професор, декан факультету історії, політології та національної безпеки ВНУ імені Лесі Українки.

П 50 **Всеукраїнські політологічні читання імені професора Богдана Яроша** : зб. наук. та навч.-метод. пр. / за заг. ред. В. І. Бортнікова, Я. Б. Яроша. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – Вип. 13. – 188 с.

У збірнику наукових та навчально-методичних праць розглядаються актуальні проблеми історії, теорії та практики державотворення в Україні й світі, питання розвитку політичних інститутів та процесів, місцевого самоврядування, громадянського суспільства, національної безпеки.

Для викладачів, аспірантів, студентів, посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських діячів.

Адреса редколегії: Україна, 43025, м. Луцьк, вул. Шопена, 24, факультет історії, політології та національної безпеки, кафедра політології та публічного управління, каб. 109. Тел.: (0332) 24-41-25.

E-mail: politdu.snu@gmail.com

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 32(082)+32(477)(082)

© Гончарова В. О. (обкладинка), 2024
© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

Зміст

НАУКОВІ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПУБЛІКАЦІЇ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ

Байрак С.

Концептуальні засади дослідження державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки 8

Бортніков В.

Політична участь (матеріали до лекції) 17

Бортнікова А.

Роль церкви у формуванні болгарської нації першої половини ХІХ ст.
(матеріали до лекції) 22

Бундак О.

Особливості формування політичної культури українців на сучасному етапі державотворення 29

Бусленко В. В.

Використання кейс-методу на заняттях із суспільно-політичних дисциплін.....33

Гудзенко О.

The Impact of Social and Humanitarian Technologies on the Development of Students' Critical Thinking in Teaching Political Philosophy 35

Гусак Д.

Особливості проживання українських біженців в Латвії..... 38

Жеребятнікова І.

Публічна дипломатія як інструмент реалізації інтересів акторів міжнародних відносин 40

Климончук В.

Цінності як проблема політики та осягнення сутності політичної дійсності44

Ключкович А.

Методологічне значення інституціоналізму в дослідженні демократичних трансформацій (на прикладі Словаччини) 49

Коротков Д.

Сучасна інформаційна війна як інструментарій боротьби міжнародних акторів..... 54

Кулик С.

Хокей, як політична гра, Президента Білорусі Олександра Лукашенка 58

4. Система освіти Латвії готова прийняти 4,5 тисяч дітей біженців з української війни. URL: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latvijas-izglitibas-sistema-gatava-uznemt-ap-4500-ukrainas-kara-beglu-bernu> (дата звернення: 16.03.2024).
5. Латвія може ввести заборону на дистанційне навчання українських дітей. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/u-latviji-mozhut-vvesti-zaboronu-na-distantsijne-navchannja-ukrajinskikh-ditej> (дата звернення: 16.03.2024).
6. На неформальну освіту українських дітей та уроки латиської мови виділено 780 тисяч євро. URL: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/12.03.2024-ukrainas-bernu-neformalai-izglitibai-un-latviesu-valodas-macibam-pieskir-780-000-eiro> дата звернення: (дата звернення: 16.03.2024).
7. Вийшла латисько-українська двомовна абетка. URL: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/izdota-latviesu-ukrainu-bilingvala-abece> (дата звернення: 17.03.2024).
8. Досить великий інтерес до осіннього вступу до латвійських вишів виявляють і українці. URL: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/latvijas-augstskolas-rudens-uznemsana-gana-lielu-interesi-izrada-ari-cilveki-no-ukrainas> (дата звернення: 17.03.2024).
9. Латвія дала можливість навчання для українських біженців. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/latvija-dala-mozhlist-navchannja-dlja-ukrajinskikh-bizhentsiv> (дата звернення: 17.03.2024).
10. Українських дітей-біженців заохочують з першого вересня до навчання в латвійських школах. URL: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/12.03.2024-motivacijas-vadliniju-un-apmacitu-pedagogu-trukums-situacija-skolas-ar-beglu-un-viesstradnieku-bernu-izglitosanu> (дата звернення: 17.03.2024).

І. Жеребятнікова – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Публічна дипломатія як інструмент реалізації інтересів акторів міжнародних відносин

Сучасні міжнародні відносини перебувають у процесі суттєвих трансформацій. Майже в усіх сферах суспільного життя посилюються процеси глобалізації, що породжують значні виклики у сфері зовнішньої

політики, примушуючи світових акторів, зокрема держав, знаходити нові форми, методи та інструменти взаємодії й інформаційно-комунікативного впливу. Невід'ємною частиною зовнішньополітичної діяльності будь-якої країни світу, що прагне до ствердження себе як повноправного гравця сучасних міжнародних відносин, є активне доповнення традиційних інструментів ведення дипломатичної діяльності новими моделями, що передбачають безпосередню комунікацію із зарубіжними цільовими аудиторіями. Публічна дипломатія, як найважливіший додатковий метод досягнення зовнішньополітичних цілей держави, набуває особливої актуальності у зв'язку зі змінами в геополітичній структурі світу під впливом глобальних процесів. Її ресурси, спрямовані на підвищення привабливості країни в очах іноземної громадськості широко використовуються в світовій політичній практиці [1, с. 123].

Публічна дипломатія набуває все більшого значення у світовій політиці як інструмент, використання якого сприяє формуванню «м'якої влади» актора міжнародних відносин. Публічна дипломатія виступає як система ефективних інструментів, технологій, реалізація яких дозволяє суб'єкту міжнародної політики просувати свої інтереси, встановлювати і розвивати відносини з громадськістю країн і регіонів по всій планеті, минаючи традиційні дипломатичні структури. В сучасному світі публічна дипломатія стала свого роду майданчиком комунікативної, ціннісної та технологічної конкуренції акторів міжнародних відносин за прихильність глобальної громадськості як у збереженні, так і зміні існуючого міжнародного порядку [2, с. 65].

Публічна дипломатія як оформлений теоретичний напрямок реалізації зовнішньої політики та дипломатії спочатку з'явилася в США і веде свою історію з середини ХХ ст. Дослідник історії дипломатії А. Хенріксон вважає, що публічна дипломатія є способом здійснення урядами міжнародних відносин через відкриті ЗМІ та через взаємодію з широким колом неурядових організацій (політичними партіями, корпораціями, торговими асоціаціями, профспілками, навчальними закладами, релігійними організаціями, національними групами і навіть з окремими індивідами) з метою впливу на дії і політику інших урядів [3, с. 3]. Американський дослідник С. Крокер виходить з традиційного розуміння публічної дипломатії як дії уряду щодо впливу на зарубіжну громадськість в процесі зовнішньополітичної діяльності [3, с. 3].

Поняття публічної дипломатії з розвитком міжнародних комунікацій набувало нових значень. Відомий вчений Дж. Най розширив це тлумачення терміну, включивши в нього розроблені ним положення про «м'яку силу». Він вказує, що публічна дипломатія – це засіб просування «м'якої сили» держави, яка, в свою чергу, має три джерела: цінності внутрішньої політики і соціального порядку; культура країни; зовнішня політика [1, с. 124]. Якщо дані об'єкти є прийнятними та привабливими для зарубіжної аудиторії, то можна створити сприятливі умови для їх просування за кордон.

З моменту появи у політичному дискурсі публічна дипломатія здійснила велику еволюцію. Якщо спочатку цей термін розумівся як синонім пропаганди, то сьогодні він означає розвинуту багатоканальну систему двосторонньої комунікації між суспільствами різних держав. Так, суб'єктами, що беруть участь в сучасному світопорядку, є держави, транснаціональні корпорації, неурядові організації, глобальні соціальні рухи, а також громадяни, залучені в різноманітні організації, спілки, клуби і рухи – і всі вони тією чи іншою мірою використовують у своїй діяльності «м'які інструменти». Співпраця між державами та недержавними акторами в рамках публічної дипломатії дійсно гнучкіша і результативніша порівняно з ситуацією, коли держави і недержавні актори працюють незалежно одні від одних. Отже, публічна дипломатія – це система заходів, за допомогою яких держава комунікує з громадськістю інших держав та впливає на формування суспільної думки населення інших країн для просування своїх національних інтересів і реалізації зовнішньополітичних цілей [3, с. 4]. Основними напрямками публічної дипломатії є культурна, економічна, експертна, кулінарна, науково-освітня, спортивна і цифрова дипломатії.

Публічна дипломатія – одна зі складових стратегічних комунікацій, на яку покладено ключове завдання – формування іміджу держави та її інституцій на міжнародному рівні, закріплення значимих брендів у глобальному інформаційному просторі. Основними складовими успішного функціонування публічної дипломатії є такі:

- захист політичного курсу, тобто здобуття розуміння зарубіжної громадськості;
- пошук і створення сфер взаємних інтересів (тобто важливість врахування специфіки зарубіжних аудиторій та подолання існуючих стереотипів сприйняття, акцент уваги на спільних рисах);

– поширення послідовних правдивих повідомлень, які викликають довіру;

– адаптація повідомлень до сприйняття конкретними аудиторіями (грунтовне дослідження громадської думки та розуміння культурного розмаїття);

– національні та транснаціональні ЗМІ;

– співробітництво з глобальними корпораціями, гуманітарними організаціями, національними спільнотами за кордоном тощо;

– підтримка діалогу та здійснення освітніх і культурних обмінів для встановлення довіри і взаєморозуміння [4, с. 23].

Однією з незаперечних переваг публічної дипломатії є більш значна свобода маневру в зіставленні з простором класичної дипломатії. В межах публічної дипломатії є можливість не тільки продовжувати обмін думками з тих чи інших важливих питань, розпочатий в форматі класичної дипломатії з виведенням обговорення (з урахуванням кількісного розширення і якісної зміни аудиторії) на принципово новий евристичний і аргументаційний рівень. За допомогою публічної дипломатії можна ініціювати дискусії, розгортання яких з тих чи інших причин в класичному форматі представляється непродуктивним. Ця опція публічної дипломатії наділяє її якістю дипломатії превентивної [2, с. 67]. Публічна дипломатія є інструментом гуманітарної політики. При цьому гуманітарна політика має три напрями: гуманітарне співробітництво (міжнародна взаємодія в сфері науки, культури, мистецтва, масових комунікацій, спорту, туризму, роботи з молоддю); сприяння міжнародному розвитку, надання допомоги в національному будівництві; конфліктне, постконфліктне і кризове реагування (боротьба з наслідками стихійних лих). Публічна дипломатія використовується при здійсненні всіх трьох напрямків гуманітарної політики. Функцією публічної дипломатії є розширення діалогу між іноземними партнерами та громадянами своєї країни, що забезпечує міжнародний і культурний обмін та міжнародні освітні зв'язки [1, с. 126].

Таким чином, публічна дипломатія – це дії, спрямовані на побудову довгострокових відносин, захист цілей національної зовнішньої політики і краще розуміння цінностей та інститутів власної країни за кордоном. Публічна дипломатія просуває національні інтереси і забезпечує національну безпеку, вивчаючи стан іноземної громадської думки, інформуючи населення і впливаючи на тих, хто цю думку

формує. У порівнянні з класичною дипломатією, публічна дипломатія має більш різноманітний арсенал методів і більше адаптується до конкретних соціокультурних умов і традицій. Довгострокова лояльність іноземної аудиторії та створення стабільного іміджу країни забезпечує конкретний вид дипломатичної діяльності. Застосування методів публічної дипломатії можливо також у випадках складних офіційних відносин між державами.

Список використаних джерел

1. Павлюх М. В., Кушней С. Р. Публічна дипломатія як тренд у сучасних політичних відносинах: процеси трансформації. *Політичне життя*. 2022. № 4. С. 122–127.
2. Черненко Т. В. Сучасний вимір публічної дипломатії в системі стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети. Серія Політика*. 2016. № 4. С. 64–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sppol_2016_4_10 (дата звернення: 26.03.2024).
3. Висоцький О. Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій. Ч. I. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. 56 с.
4. Процюк М. Публічна та культурна дипломатія як засіб «м'якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети. *Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. Серія Політичні науки*. 2016. Вип. 22. Ч. 2. С. 21–28.

В. Климончук – доктор політичних наук,
професор, завідувач кафедри політології
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Цінності як проблема політики та осягнення сутності політичної дійсності

Проблема трансформації суспільно-політичних та економічних відносин у сучасній Україні пов'язана не лише зі складністю реформування політичної системи, економічної бази, соціальної структури, а й утвердженням нових основ духовного, культурницького, ідеологічного розвитку. Саме останні, з нашої точки зору, у найбільш складні періоди

Наукове видання

**ВСЕУКРАЇНСЬКІ
ПОЛІТОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ
ІМЕНІ ПРОФЕСОРА
БОГДАНА ЯРОША**

Збірник наукових та навчально-методичних праць

Випуск 13

Друкується в авторській редакції
Технічний редактор *І. С. Савицька*

Формат 60×84 ¹/₁₆. Обсяг 10,93 ум. друк. арк., 10,52 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 64. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).
Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України
ДК № 4607 від 30.08.2013 р.